

Микитчик О.В.,

професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Щодо деяких аспектів криміналізації керування транспортними засобами особами у стані алкогольного, наркотичного та іншого сп'яніння

За останніх п'ять років до Верховної Ради України надійшло на розгляд та обговорення ряд проектів Законів щодо криміналізації вищевказаних дій: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за експлуатацію транспортних засобів у стані алкогольного, наркотичного та іншого сп'яніння» (реєстр. № 3812 від 23.12.2013), «Про доповнення Кримінального кодексу України статтею 286¹ (керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин)» (реєстр. № 2310 від 19.02.2013), «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо встановлення кримінальної відповідальності за керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння» (реєстр. № 1373 від 02.02.2015), «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» (реєстр. № 2897 від 19.05.2015).

У всіх вищевказаних законопроектах пропонується передбачити новий склад злочину – статтю 286¹ або внести зміни вже в існуючу статтю 286 КК України.

Проаналізувавши вищевказані проекти Законів можна висловити наступні твердження:

По-перше, для криміналізації тих чи інших діянь необхідно вивчити та проаналізувати достатність умов (підстав) такої криміналізації, зокрема, історичних, соціальних, кримінологічних та міжнародних умов криміналізації. Так, за статистичними даними особами, які керують транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного та іншого сп'яніння, вчиняється лише невеликий відсоток порушень правил безпеки дорожнього руху, що призвели до смерті потерпілого.

По-друге, передбачення та включення як кваліфікуючої ознаки до ст. 286 КК України такої ознаки як вчинення злочину у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції є необґрунтованими тому, що вказана ознака є обставиною, яка обтяжує покарання (п. 13 ч. 2 ст. 67 КК України).

По-третє, сумнівним до даного злочину є запропонований такий вид покарання як конфіскація транспортного засобу або без такого – якщо особа, яка керує транспортним засобом, не є його власником. Виникає питання: а якщо ця особа є власником транспортного засобу?

По-четверте, запропоноване до криміналізації діяння (ст. 286¹) за ступенем та характером суспільної небезпеки не відповідає ознакам злочину. За аналогічні діяння передбачена адміністративна відповідальність: стаття 129 КУпАП (Допуск до керування транспортними засобами або суднами водіїв чи судноводіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або осіб, які не мають права керування транспортним засобом), стаття 130 КУпАП (Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції).

Крім того, за допуск до керування транспортним засобом особи, яка перебуває в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, або не має права на керування транспортним засобом, якщо це спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження, тяжке тілесне ушкодження або його смерть передбачена кримінальна відповідальність (Стаття 287 КК «Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації»).

Необґрунтованою також виглядає пропозиція криміналізації такого діяння як відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння. Виникає питання: в чому ж тут суспільна небезпечність діяння?

Отже, запропоновані зміни можуть призвести до подвійного інкримінування і притягнення особи одночасно і до адміністративної і до кримінальної відповідальності за вищевказаними статтями КпАП та КК України.

Як пропозицію можна висловити побажання розглянути питання про криміналізацію розглядуваних діянь, поряд з іншими, в якості кримінального проступку.